

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Filim⁷¹

YENİ DERGİ

Şubat sayısında:

Oktay Rifat, Edip Cansever, Egemen Berköz,
Yannis Ritsos'un şiirleri,

Necati Cumalı, Nedim Gürsel'in hikâyeleri,

Dimitri Çizevski'nin

DOSTOYEVSKI'DE GÖLGE TEMA'SI,

Wellek-Warren'in

GENEL, KARŞILAŞTIRMALI VE

ULUSAL EDEBİYAT

Jacques Gaucheron'un

NÂZİM HİKMET

incelemeleri

Mehmet Doğan ile Taylan Altuğ'un
yazıları.

YENİ DERGİ'YE ABONE OLUNUZ.

Yıllık abonesi 50 lira.

DE YAYINEVİ, P. K. 1198, İSTANBUL

GÖSTERİ SAATLERİ / HER GÜN (Pazartesi dışında) 14.00 16.30 19.00 ve 21.30

Kapaklar / Sungu Çapan

FİLM 71 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi:
Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu Ömer Pekmez /
Bu sayıyı hazırlayan Jak Şalom / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarla-
rına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Cad-
desi, No. 65, Beyoğlu, İstanbul / Tel 49 87 43 / P.K. 307 Beyoğlu / Dizgi ve Baskı
Fono Matbaası / Baskı tarihi 12/2/1971

bir program aşaması

Filim 71'in Ocak sayısında, geçen ayın Sinematek programının övünülecek bir gösteri programı olduğunu söylemiştik. Hemen hemen istisnasız bütün üyelerimiz gösterileri izledikten sonra bu kanımızı paylaştılar. Bu kez, söze, Şubat 1971 gösterilerimizin Ocak ayınıkinden de ilginç özellikler taşıdığını belirterek başlamak istiyoruz. 28 günde 26 film sunuyoruz sizlere. Bu program hem çeşitliliği, hem de filimlerin nitelikleri yönünden 6 yıllık kısa tarihimize bir aşamadır. Sadece «Büyük Klasikler Dizisi»ndeki dört büyük isim yani **Clair, Von Stroheim, Murnau ve Lubitsch** (ülkemizde filimlerinin gösterilmemiş, ya da pek az gösterilmiş olması yönünden) ayın olayı olmaya yeterdi. Dünyanın en iyi filimleri dizisinde yer alan eserler konusunda bir şey söylemek gereksiz: **Pudovkin, Flaherty ve Keaton** artık üyelerimizin yabancıları değil. Sessiz sinema dünyasının ünlü oyuncularına, bugün hepsi birer renkli anı değeri kazanmış bulunan yıldızlarına ayırdığımız haftanın ayrı bir tadı olacak: Milyonlarca insanı büyülemiş bulunan bu oyuncular yaşları kırkın üstünde olan üyelerimiz çok iyi hatırlayacaklar. Gençler ise geçmiş yılların sinema olaylarını bugün «tıpkı o yıllardaki gibi, yani sessiz bir salonda doğaçtan parçalar çalan bir piyanistin eşliğinde seyrederek» değerlendirecekler.

Pudovkin'in başeseri **Ana**, geçen ayın olayı oldu. Bu ay bu filmi bir başka **Ana** ile, Donskoy'un **Ana'sı** ile bir arada göstereceğiz. Bu ikiz programlardan bir başkasını da Hiroşima konusunda düzenledik. Sansür Üst Komisyonundan çıkan «**Hiroşima Çocukları**» filmini Resnais'nin ünlü «**Hiroşima Sevgilim**»i üyelerimiz gene karşılaştırarak seyretmek olanağını bulacaklar.

Lon Chaney'in başrolünü oynadığı Tod Browning'in filmi «**Unholy Three**» bu yılın başında size haberini verdiğimiz büyük korku filimlerinden biridir. Herde bu çok ilginç yönetmenin «**Freaks**» adlı eserini de size sunmak olanağını bulacağız. Gene tür filmleri arasında yer alan **Broncho Billy Western**'leri bu türün ilk örnekleridir. Mack Sennett yapımı olan **Mickey** ile Laurel Hardy filmi olan **Big Business** burlesk türünün gene çok ünlü örneklerindendir. Keaton'ın ölümsüz **The General**'inin ise bu kez göstereceğimiz kopyası kısaltılmamış olanıdır, tam bir kopyadır.

Modern fillmlere gelince hiç kuşkusuz **Kuru Hayatlar** ve **Yolcu** 1960 sonrasının iki büyük eseridir. Yönetmenlerine dünya çapında ün kazandıran bu filimlerin hem kendi ülkelerinde hem de başka ülkelerde derin etkileri olmuştur. Jean-Marie Straub'un **Anna Magdalena Bach'ın Günlüğü** adlı eseri de avrupa sinemasının en yeni yapımları arasında çok ilginç bir deney olarak kendisinden uzun uzun söz ettirmiştir.

Bu ayın gösterileri ayrıca düzenlediğimiz konferanslar ve tartışmalarla gene değerlendirilecektir. Bu konuda önemli bir noktayı yeniden hatırlatmakta yarar görüyoruz: Sinematek, herhangi bir ticari gösteri salonu olmadığına göre, üyelerimizin gösterilen filimlerin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalara katılmaları adeta üyeliğin niteliğinde gizlidir. Yoksa bu gösterilerde sunulan filimler konusundaki izlenimler, yargılar öznel, hatta bazan yanlış noktalarda kalır. Örneğin geçen ay sunduğumuz «**İrk Ayrımına Karşı Filimler**» toplu gösterisini değerlendiren arkadaşımız **Atilla Alpöge**'nin konferansı bu filimleri derinlemesine bir irdelemeye tabi tuttu. Ve söz konusu filimlerin ırk ayrımına karşı görünmelerine rağmen temelde sorunu ince bir biçimde saptırıcı özellikler taşıdıklarını keskin bir nesnellik ve bilimsellikle ortaya koydu. Önümüzdeki aylarda da bu konuşmalar devam edecek. Ancak konuşmalara ve tartışmaya az sayıda üyenin katılması Sinematek çalışmalarını sakat kılmaktadır. Bu tartışmalara, daha iyi duyuruldukça bütün üyelerimizin katılacaklarından eminiz. Şubat ayının iki konuşması da Siyasal sinema üstüne. Birincisi **Altan Yalçın** ve **Jak Şalom** tarafından sunulacak olanı «**Geril Bırakılmış Bir Ülkede Siyasal Sinema Deneyi: Cinema Nôvo**», ikincisi ise **Feridun Aksın** ve **Onat Kutlar** tarafından sunulacak olanı «**Sovyetler Birliğinde Siyasal Sinemanın Doğuşu**». Ve iki de sergimiz var Şubat ayında: **Broncho Billy'den Laurel Hardy'ye Sessiz Sinema Sergisi** ve değerli fotoğraf sanatçısı arkadaşımız **Gültekin Çizgen'in Fotoğraf Sergisi**. **Erkal Yavı**'nin çok ilgi çeken güçlü fotoğraflarından sonra üyelerimiz Çizgen'in son yapıtlarını da toplu olarak izlemek olanağını bulacaklar. Gösteride, sergide ve tartışmalarda buluşmak üzere...

VIDAS SECAS. Yönetmen / Nelson Pereira dos Santos. Senaryo ve Uyarlama / Graciliano Ramos'un eserinden Nelson Pereira dos Santos. Görüntü Yönetmeni / Luis Carlos Barreto. Kurgu / Rafael Valverde. Yönetmen danışmanları / Waldemar Lima, Clovis Ramos, Rubens Amorin. Yönetmen Yardımcısı / Ivan de Souza. Oynayanlar / Attila Iorio, Maria Ribeiro, Baleia, Gilvan Lima, Genvaldo Lima, Arnaldo Chagas, Oscar de Souza ve Minador do Negrão halkı. Yapım / Luis Carlos Barreto, Herbert Richers, Danilo Trelles adına Herbert Richers. Yapım Yönetmeni / Raimundo Higino. Brezilya 1963.

Filmin konusu kuzeydoğu Brezilya'nın yoksul ve verimsiz Caatinga bölgesinde geçer. Bu bölgenin yoksul köylülerinden Fabiano ve küçük ailesinin öyküsüdür anlatılan: Karısı, iki çocuğu ve küçük köpekleri Baleia. Fabiano, geçinemediği için yollara düşer, bu uzun yürüyüşle başlar film. Bir çiftlikte çobanlık işi bulur. Patron önce söz verdiği ücreti vermez. Fabiano aldığı daha az para ile kasabaya iner. Kasaba'da bir polis ona kâğıt oyunu teklif eder. Fabiano, adamın hile yaptığını görür ve karşı koyar. Fabiano'yu nezarete atıp bir falaka çekerler. Sonra da hapse atarlar. Fabiano'nun yanında bir gerilla yatmaktadır. Sabaha karşı gerilla'yı kurtarmaya gelen arkadaşları Fabiano'yu da kurtarırlar. Birlikte gitmeyi teklif ederler. Fabiano reddeder. Terkedilmiş bir kulübeye yerleşir ailesiyle. Sefaleti kuraklık izler. Küçük oğlu'nun Baleia'ya ve çevresine bakarak adeta esrarlı bir anahat söz-cük gibi mırıldandığı «Cehennem...» kelimesi bu kuraklığı çok şiddetli bir biçimde canlandırır.

Fabiano, susuzluktan kudurması muhtemel olan köpeğini öldürmek zorunda kalır. Ve sonunda aile, koşullara dayanamıyarak, iş aramak üzere büyük kente doğru yola çıkar. Film «Daha bir çok Fabiano'lar ekonomik koullar nedeniyle köylerden kentlere doğru göçmeye devam edecekler...» cümlesiyle son bulur.

THE FOUR HORSEMEN OF THE APOCALYPSE. Yönetmen / Rex Ingram. Senaryo / June Mathis, Görüntüler / John Seitz. Oynayanlar / Rudolf Valentino (Julio Desnoyers), Alice Terry (Marguerite Laurier), Pomeroy Cannon (Madariaga), Joseph Swickard (Marcelo Desnoyers), Alan Hale (Karl von Hartrott), Bridgetta Clark (Dona Luisa), Mabel van Buren (Elena), Nigel de Brulier (Tehernov), John Sainpolis (Laurier), Stuart Holmes (Captaln von Hartrott), Jean Hersholt (Professor von Hartrott), Wallace Beery (Lieut. Col. von Richthoffen). Yapım / Metro Pictures Co. 1920 - 21 ABD. Süresi / 111 dakika.

June Mathis'in bir hayli yüklü senaryosunu Ingram etkisel ve hareketli biçimde işlemeyi başarmış. Renkli Güney Amerika episodları özellikle inandırıcı. Film süresince görüntü yoluyla bir atmosfer yaratılmakta ve hem ayrıntılara, hem de maddeye özel bir önem verilmektedir. Griffith'in öğrencisi olarak Ingram, yakın planı kendine özgü biçimde kullanmakta, filmi baştan aşağı kuş ve hayvan görüntüleriyle noktalamakta ve bunları bazen kurgudaki ani geçişleri köprülemek için yapmaktadır. Heykel ve resimle olan ilişkisi hiç şüphesiz maddeyi, dokuyu anlatma yolunda Ingram'a yardımcı olmuşsa da sonraları onu biçimciliğe sürüklemiştir.

BİR DELİ VARDI

A FOOL THERE WAS. Yönetmen / Frank Powell, Senaryo / Roy L. Mc. Cardel, Rudyard Kipling'in bir şiiri (The Vampire) üzerine. Oyunlaştıran / Porter Emerson Brown. Görüntüler / Lucien Andriot. Oynayanlar / Theda Bara (Vampir), Edward Rose (John Schuyler), Mabel Frenyear (Mrs. John Schuyler), Clifford Bruce (Arkadaş), Victor Benoit (Vampir'in bir kurbani), Frank Powell (Doktor), Minna Gale (Doktor'un nişanlısı), Runa Hodges (Çocuk), May Allison (Mrs. Schuyler'in kızkardeşi). Yapım / Fox Film Corp. ABD 1914. Süresi / 78 dakika.

Filim, Rudyard Kipling'in «Vampire» adlı şiirinden esinlenerek yazılmış bir piyesten perdeye uyarlanmıştır. Kipling'in ise şiirini yazarken bir ondokuzuncu yüzyıl ressamın-

dan, **Edward Burne - Jones**'tan esinlenmişti. Ancak, «Bir Deli Vardı», bu kaynaklardan pek az iz taşımaktadır. Filmdeki meşum kadının tipi istenerek yaratılmıştır. Dekor, kostümler ve davranışlar bütünüyle 1914 öncesi özelliklerine uymaktadır. Ama gene de 20. yüzyıldır anlatılan, «Bir Deli Vardı», İngilizce sözlüğüne «Vamp» kelimesini kazandırmıştır. Bu saldırgan «Femme Fatale» türünü canlandıran **Theda Bara**, bir gecede ünlüler arasına girdi. Yapay bir çarpıcı kişilik yaratmak için düzenlenmiş bir reklâm kampanyasına konu olan ilk sinema oyuncusu **Theda Bara**'nın asıl adı **Theodosia Goodman**'di. Ve halka arap kanından gelen, falcı, esrarlı ve müthiş kötü bir kadın olarak tanıtılmıştı. Hep yılanlı ve kafataslı fotoğrafları çekilirdi. **Theda Bara** böylece kötü kadın tipine mahkûm edilerek, birbirine benzeyen kırk ayrı filmde oynatıldı.

Yönetmen **Frank Powell**, **Griffith**'in bir çok filminde oyuncu olarak rol almıştır. **Griffith**'in etkileri, **Powell**'in cesaretli ama beceriksiz karşı-sürümünde, kötü ışıklandırmalarında kendini gösterir. **Griffith** etkisinin en açık olarak görüldüğü sahnelerden biri de **Vampir**'in yeni kurbanının, vapur merdivenine tırmanırken farkında olmaksızın bir önceki kurbanın cesedinin üstünden geçişini gösteren bölümdür. **Edward Rose**'un oyunu son bölüme ötekilerden ayrılan bir özellik kazandırır. «Bir Deli Vardı», 1914'lerde sinemanın boyut ve anlatım olanakları kazanmak için nasıl çabaladığını gösteren ilginç bir örnektir. O yıllarda 1 saatlik filimler artık yaygın duruma gelmiş ve kendilerini kabul ettirmişlerdi.

TEN VE ŞEYTAN

FLESH AND THE DEVIL. Yönetmen / **Clarence Brown**. Senaryo / **Benjamin F. Glazer**, **Hermann Sudermann**'in **The Undying Past** adlı romanından. Yazarlar / **Marian Ainslee**. Görüntüler / **William Daniels**. Dekor / **Cedric Gibbons** ve **Frederic Hope**. Kurgu / **Lloyd Nosler**. Oynayanlar / **John Gilbert** (**Leo Von Harden**), **Greta Garbo** (**Felicitas**), **Lars Hanson** (**Ulrich von Elts**), **George Fawcett** (**Rahip Voss**), **Eugeni Besserer** (**Eugene: Anne**), **Marc Mac Dermott** (**Kont Von Rhaden**), **Marcelle Corday** (**Minna**). Yapım ve dağıtım /

Metro - Goldwyn - Mayer. ABD 1927. Süresi / 95 dakika.

Film, beyaz perde'nin en ünlü çiftini (**Greta Garbo - John Gilbert**) aşk filimlerinin ünlü ustası **Clarence Brown**'ın yönetiminde bir araya getirir. Oyuncuların sinemanın dışına taşan ünü, filmdeki sevişme sahnelerine büyük bir çekicilik kazandırmıştı. **Garbo** «Ten ve Şeytan»da sevdiği erkekleri mahveden «vamp» kadın rolündedir. Milyonlarca seyirciyi büyüleyen **Garbo** mitos'unun doğuşunda bu filmdeki bazı unutulmaz (!) görüntülerin yeri vardır. Örneğin **Gilbert** «Seni bırakmak mı? Ömrüm boyunca asla...» derken **Garbo**'nun yüz ifadesi ve gene **Gilbert** «Biliyorsun bu kibriti söndürmek bir buseye davettir» derken **Greta Garbo**'nun gülümseyişi.

LANETLİ ÜÇLER

THE UNHOLY THREE. Yönetmen / **Tod Browning**. Senaryo / **A. C. Robbins**'in bir öyküsünden **Waldemar Young**. Görüntüler / **D. Kesson**. Oynayanlar / **Lon Chaney**, **Mae Busch**, **Matt Moore**, **Victor McLaglen**, **Harry Earles**, **Matthew Betz**, **William Humpries**, **A. E. Warren**. Yapım / **MGM Pictures Inc**. ABD 1925. Süresi / 75 dakika.

1920'lerin en ilginç filmi hiç kuşkusuz **Dacula** yönetmeninin gevirdiği bu heyecanlı «suspense» filmidir. Başarısının gizli canavarlardan değil, her gün rastladığımız olayları anlatışından geliyor: Tatlı bir yaşlı kadın, bir kuşçu dükkânı ve küçük bir bebek. Oysa gerçekte bu yaşlı kadın usta bir cani, kuşçu dükkânı cinayet yatağı, küçük bebek ise kötü ruhlu bir cücedir. **Tod Browning**'in yönetiminde korkunç, yalın ve mizahlı olan üç anlatım bir arada başarıyla yürütülmektedir. Grotesk ve melodramatik güldürüyü imbiikten geçirip içinde biraz acı-kahkaha biraz gaddarlık biraz da alay bulunan şeytan işi bir bileşim elde etmiştir.

YÜKSEK GÖK

SKY HIGH. Yönetmen ve Senaryo / **Lynn Reynolds**. Görüntüler / **Ben Kline**. Oynayanlar / **Tom Mix** (**Grant Newburg**), **J. Farrell Mac Donald** (**Jim Halloway**), **Eva Novak** (**Estelle**, kızı) **Sid Jordan** (**Bates**), **William Buckley** (**Victor Castle**), **Adele Warner** (**Margue-**

rite), Wynn Mace (Patterson), Pat Chrisman (Pasquale). Yapım / Fox Film Corp. ABD 1922. Süresi / 65 dakika.

1920'lerde **Tom Mix**, özellikle çocuklar arasındaki ünüyle bütün öbür kovboyaları silip süpürmüştü. **Selig**'le çalıştığı yıllarda **Mix**, iki bobinlik komedilerini hem kendisi yazıyor hem de gene kendisi yönetiyordu. Pennsylvania'da doğmuş olan **Tom Mix**, gene bütün öbür kovboy yıldızlarından farklı olarak perdede canlandığı kahramanlardan daha serüvenli bir hayat yaşamıştır. Bir çiftlikte sürücü olarak işe başlamış, Şerif'lik, Çiftlik sahipliği, temsilcilik yapmıştır. İspanyol Amerikan savaşına, Boer'ler savaşına ve Boxer başkaldırısına katılmıştır. Ama bütün bu yaşantısına rağmen filimlerinde cephe izlenimlerinden eser yoktur. Yapıtları bütünle kendi türünün özelliklerine uygun Western'lerdir. **Mix**'in oyunculuğu pek parlak değildir. Bu yüzden dramatik özellikleri bulunmayan yalın rolleri tercih ederdi. Filimlerinde aşk bulunmadığından **Mix** daha çok küçük böğlanların yüreklerinde yatan kahraman olmuştu. Neşeli, açık ve arkadaşça ifadeler taşıyan bir yüzü vardı. Sevimli birer komedi olan kovboy filimlerinde **Fairbanks**'i hatırlatan akrobatik hareketlere yer veriyordu. Duygudan kaçınıp daha çok hareketlere önem verdiği için yakın çekim kullanmıyordu. **Mix** ününün en yüksek noktasına, **Hart**'in ciddi western'lerinin ilgili yavaş yavaş kaybetmeye başladığı 1920'lerde ulaştı.

Sky High Mix filimlerinin iyi bir örneğidir. Konu «masalsı batı»da değil de gene o kadar ilginç olan «modern» bir batı'da geçer. **Tom Mix** bu filminde bir hırsızlar çetesinin elindeki doğulu bir kızı kurtaran kahraman rolündedir. Bol bol ata binmekte, kement atmakta ve akrobatik hareketler yapmaktadır. **Mix**'in başarısı ata binme numaralarını iyi bilmesinde ve iyi bir rodeo yarışçısı oluşunda aranmalıdır. Atı da kendisi kadar önemli bir oyuncudur. Zaten 1940'da bir trafik kazasında ölünceye kadar «**Tom Mix Sirkisi**» adlı bir toplulukla bütün Amerika'yı dolaşmıştır.

UYUYAN PARIS

PARIS QUI DORT. Yönetmen ve senaryo / **René Clair.** Görüntüler / **Maurice Desfas-**

siaux ve **Paul Guichard.** Dekor / **André Foy.** Yönetmen yardımcısı / **Maurice Diamant Berger.** Oynayanlar / **Henri Rollan (Albert), Madeleine Rodrigue (Uçak yolcusu), Albert Préjean (havacı), Martinelli (Yaşlı bilgin), Marcel Vallé (hırsız) Pré fils (detektif), Stacquet (Zengin sanayici), Myla Seller (bilgin'in kızı).** Yapım / **Films Diamant.** Fransa 1924. Süresi 61 dakika.

Jacques de Barroncelli'nin yönetmen yardımcısı iken, ilk senaryosunu yazıyor **René Clair:** «Genevieve de Brabant» sonra, bir çeşit eğlence olarak, «Le Rayon Magique» (Sihirli Işın) ı deniyor. Güldürüyü, gerçeği, gerçeküstülüğü bir araya getiren bir deney bu. Sanatçının eleştirel görüşünde dünya ve olaylar bir hiciv anlayışı içinde değerlendiriliyor. Üstelik bu öyle bir eleştiri ki, ne dünyayı, ne dünyada yaşayan insanları, ne de kendî görüşünü pek ciddiye almıyor.

Uyuyan Paris (Sihirli Işın) ın son adı bu oluyor - bu tür bir çıkış noktasından hareket ediyor: yaşlı bir bilim adamı, sihirli ve görünmez bir ışın sayesinde, hareketi ve hayatı bir süre için durdurmayı başarıyor. Filim de bu ışının denenmesinden doğan sonuçları ınceliyor.

Geceyi Eiffel kulesinin üçüncü katında geçiren bir delikanlı, aşağıya indiğinde tüm Paris halkının hareketsizliğini görür. Bir mumyalar müzesine dönmüş kentin içinde dolaşırken, yaşayan, hareket edebilen ve onun kadar şaşkın duruma düşen bir insan topluluğu ile karşılaşılıyor. Bunlar, Marsilya'dan gelen bir uçağın yolcularıdır. Kulenin tepesi gibi havadaki uçak da ışının etki bölgesinin dışında kalmıştır. Artık Paris bu kişilerin malı oluyor. Ellerini uzatıp istedikleri şeye rahatça sahip olabiliyorlar. Herkes milyonerdir, oysa... neye yarar! Her şey onların, ve hiç bir şeyin değeri kalmamıştır.

Bilim adamının kızı, radyo ile, kurtulan insanlarla temasa geçiyor, durumu açıklıyor. Bilim adamının evi basılıyor, adama tazyik yapılıyor. Ne var ki adam hesaplarını, formüllerini iyice karıştırmış, içinden çıkamıyor. Bir ara insanları yeniden hareketlendiriyor, bir çeşit düzensizlik içinde: kimi fazla hızlı, kimi de fazla ağır hareket etmeğe başlıyor. Nihayet bilim adamı hesaplarını çözüyor, ha-

yat yeniden akışına devam ediyor, zamanla çılgın bir hız içinde geliyor. Böylece biraz önce kendilerini milyonlar sananlar eski durumlarına dönüyorlar. Yoksa bir düş mü gör-düler? Hikâyeyi anlatan bilim adamı ve bunu yaşayıp tanık olanlar deli diye tutuklanıyor-lar.

Hayal? Gerçek? diyecek olurdu **Pirandello**. Bu sorunun kim çözümüleyebilir?

Clair'in bu filminde **Pirandello**'nun etkisi du-yuluyor bir ölçüde; bu arada da, **Einstein**'e taş atmadan da geri kalmıyor: «hareketsiz» kaşanlar için zaman sıfıra düşüyor. Sonuçta, bir felsefe tartışmasına konu olabilecek so-runlar bir bürleskin kaynağı oluyor.

KÖR KOCALAR

BLIND HUSBANDS. Yönetmen ve Senaryo / Erich von Stroheim. Görüntüler / Ben Reynolds. Yazılar / Lillian Ducey. Oynayanlar / Sam de Grasse (Koca), Francelia Billington (Karısı), Erich von Stroheim (Öbür Adam), Gibson Gowland (Dağ rehberi), Fay Holder-ness (Garson Kız), Ruby Kendrick, Valerie Germonprez, Jack Perrin, Richard Cummings, Louis Fitzroy, Jack Mathes, William Duvalle, Percy Challenger. Yapım / Universal Pictures Corp. ABD 1919. Süresi / 90 dakika.

«Bazan asker, bazan herşey haftada yedi dolar kazanan tezgâhtar, alman meyhaneleri-nin kötü şarkıcısı, sinek kağıdı satıcısı, şerif, Amerikada İngilizce öğrenen bir kaldırım mü-hendisi, bulaşıkçı, plajda cankurtaran, bini-cilik öğretmeni, filimlerde figüran olan bu Avusturyalı sinema dünyasının en büyük ki-şiliklerinden biridir. **Jim Tully**, 1926' da Va-nity Fair'e **Erich Von Stroheim**'i böyle anlatı-yordu.

Von Stroheim, Viyanada doğdu. Pek önemli olmayan bir asker soyundan geliyordu. Ana ve baba tarafından Polonya asıllı bir yahudiydi. **Von Stroheim** Avusturya ordusunda bir yıl er olarak askerlik yaptıktan sonra Ame-rikaya göç etti. **Griffith** stüdyolarına girinceye kadar **Tully**'nin yukarda saydığı işleri yaptı mı pek bilmiyoruz. Ama bir süre «subay» olarak geçindi. Önce figüran olaran sinema alanına girdi. Sonra «**Hoşgörüsüzlük**»te pha-rislen'lerden birini ve «**Dünyanın Yürekləri**»n-de prusyalı bir subayı canlandırdı. Daha son-ra da yönetmen yardımcılığı yapmaya başla-

dı. **Griffith**'den hem filim yapmayı, hem de sanatçı kişiliğinin tutarlılığını öğrendi. 1919'da Universal ortaklarından **Carl Laemmle**'i, bir filim konusunda ikna etti; «**Kör Kocalar**». **Stroheim** hem senarist, hem yönetmen, hem de oyuncu olarak yarattı filmini.

Von Stroheim tipinde bir sanatçı ancak bü-yük ortaklıklar kurdukları düzen dışında ça-lışabilir, kendini yansıtabilirdi. Ancak, sinema düzeninin çarkı buna izin vermiyordu. Ve böylece **Stroheim** kendisi bağımsız yapıma giremediği için trajik bir sanatçı yaşantısını sürdürdü. Hiç bir filminde tam istediğini yap-madı. «**Kör Kocalar**»ın piyasaya çıkışın-dan bir süre sonra Universal temsilcilerinin de bulunduğu bir basın toplantısında söyle-diği sözler, onun gelecekteki güçlüklerini de belirler: Gazetecilere filminin adının ve mut-lu sonunun kendisine zorla kabul ettirildiğini açıkladı. Yapım sırasında filme «**Doruk/Pin-nacle**» adını vermişti. Ama bir gün yapımcı-lardan biri **Von Stroheim**'a, «filimde hiç pin-nochle (bir alman brığ oyunu) yoktu, neden bu adı koydun» diye sormuş. «**Kör Kocalar**» adı bir grup salon sahibi tarafından teklif edilmişti ve bu ad filmin konusu gibi o yıl-ların «bayağılıklarından» izler taşımaktadır.

Konu bir üçlü'yü anlatır: İlgisiz koca, ihmal edilen kadın ve bir aşk korsanı. **Stroheim** üç filminde bu konudan yararlanmıştı. Ancak ilk filminden başlayarak, bu yeni yönetmenin usta bir tekniğe ve insan ilişkileri konusunda keskin bir görüşe sahip olduğu anlaşıl-maktadır. Kişilikleri filmin başında bir kaç karakteristik görüntüyle hemen çiziktirebilmekte-dir. **Griffith**'den etkilendiği halde **Stroheim**'in dünyası daha yırtıcı, daha haşın, daha «so-phistiqué dir. Ayrıca keskin bir mizahı da vardır

Stroheim filimlerinde genellikle «cinsel sap-ma»lara eğilir. Dinsel sembollerle uygunsuz cinsel ilişkileri birleştiren imajlar kullanır: Kadın, bir hac'ın altında kocasını aldatır. Bir cins fetişizm'e ulaşır: kadın ayakkabısına çi-çekler koydurur.

1,5 saatlik süre **Stroheim**'a çok kısa gelmek-teydi. Ayrıntıları filme doldurmak için karşı konulmaz bir istek duyuyordu. Sinema sana-tına en önemli katkısı, gerçeğin değişik gö-rünüşlerini araştırmasında ve alıcının gerçe-

ğin bir başka yönünü de gösterebilecek nitelikte olduğunu keşfetmesinde aranmalıdır.

DOUCE

Yönetmen / Claude Autant-Lara. Senaryo / Bost ve Aurenche. Görüntüler / Ph. Agostini. Dekor / Jacques Krauss. Müzik / R. Cloerac. Giysiler / Claude Autant-Lara. Oynayanlar / Odette Joyeux, Madeleine Robinson, Marguerite Moreno. Jean Debucourt, Roger Pigaut. Fransa 1943.

1888'de iyi bir ailenin kızı (O. J.) bir gence âşık olur (R.P.). Ancak sevgilisi kendisiyle aynı sınıftan değildir. Bu yüzden genç kız kendi ailesiyle çatışır (M.M. ve J.D.).

Bu roman uyarlamasının ardında, yapımcıların zoruyla filme eklenen geleneksel sona rağmen, kentsoyluluğun (burjuvazinin) sert bir eleştirisi yer alır. **Autant-Lara'nın** ilk önemli sesli filmi.

Bu filmin geniş özeti gösteriden önce TSD üyelerine dağıtılacaktır.

ANNA MAGDALENA BACH'IN GÜNLÜĞÜ

CHRONIK DER ANNA MAGDELENA BACH. Yönetmen / Jean-Marie Straub. Senaryo / Jean-Marie Straub ve Danièle Huillet. Görüntüler / Ugo Piccone, Saverio Diamanti ve Gianni Canfarelli. Ses / Louis Hochet ve Lucien Moreau. Kurgu / Jean-Marie Straub ve Danièle Huillet. Oynayanlar / Gustav Leonhardt (Johann Sebastian Bach), Christiane Lang (Anna Magdalena Bach). Orkestralar / August Menzinger yönetiminde Basel Schola Cantorum Basiliensis konser orkestrası, Concertus Musicus, Viyana eski müzik topluluğu (Nikolaus D'Harnoncourt yönetiminde). Korolar / Heinz Henning yönetiminde Hannover erkek çocuklar korusu. Yapım / IDI Cinematografica, Roma; RAI, Roma; Seitz Filmproduktion, Münih; Kuratorium Junger Deutscher Film, Münih; Filmfonds e.V., Münih; Telepool, Münih; Straub-Huillet, Münih; Hesse televizyonu, Frankfurt. Almanya 1968. Süresi / 93 dakika.

Bu film, modern sinemaya yepyeni bir bakış açısı getirir. **Jean-Marie Straub**, çizgi dışı, sinema düzeninin dışında ve bu düzene karşı, hatta, «filmik olay»ın da karşısında olan bir yönetmendir. İlk filmi olan «**Nicht Versöhnt/Barışmamışlar**»da, elli dakika içine,

Almanya'nın son yirmi yılının yepyeni bir görünümünü veren bir kesiti sığdırmıştı. **Straub, Anna Magdalena Bach'ın Günlüğü'n**de bir sinema dili çalışması yapmaktadır. Sinemanın dili üstüne bir kafa yormadır bu; sinema neyi anlatır, seyircilere, sinema olayının ardından ulaşan şey nedir, «dramatik yapı» gerçekte hiçbir şekilde şart olmayan bir kandırmaca değil midir? **Bach'ın**, orgunun bir müzik parçasını çalarken ya da bir bestesini yönetirken duyduklarını vermek ancak o müzik parçasının, o bestenin **tümünü** dinletmekle, **tümünü** «göstermekle» olanaklıdır.

Kamera hareketleri, kurgu, alçak ya da yüksek çekimler düpedüz gereksiz cambazlıklardır **Straub'a** göre. Filmi, özellikle bir müzisyen'in filmidir. Filmin bütün eşleme'si (synchronisme'i) bir müzik olayı gözönünde tutulmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Plânlar her «nefes»te değil, **Adagio'dan Allegro'ya** geçtiği zaman değişir. **Bach'ın** bir baş işaretyle. Filmi yöneten **Straub** değil, **Johann Sebastian Bach'tır** adeta. Ve **Straub'a** göre, gerisi lâftır. Sinema cambazlığıdır, gereksiz olanın kendisidir. Aslında **Bach** da değildir filmi sürükleyen, karısının, **Anna Magdalena'nın** tuttuğu günlüktür. **Brandenburg** konçertolarının beşincisinin, birinci allegro'su bittikten sonra, filmin bütün konuşmalarını oluşturacak günlüğünü okumaya başlar **Anna Magdalena Bach**, duru, orada olmamak için en büyük dikkati göstermeye çalışan bir sesle. Sonra, ut minör trio için sonatının Largo'su, sonra...

Bir denemedir **Anna Magdalena Bach'ın** günlüğü. Bütün denemeler, bütün laboratuvar çalışmaları gibi, geleceğinin ne olduğu belli değildir. Hiçbir şey kanıtlamaya çalışmaz **Straub** bu filmle, bir araştırmadır onunki. Aslında çok derine inen, filmin süresi ile sınırlandıramayacak bir araştırma olayını oluşturur. İlk elde seyirciye ulaşan barok öğeler (ses ve müzik) gösteri bittikten sonra, en başta sorduğumuz sorulara, yansıttığımız sorunlara, sıkılğan bir tavırla da olsa biraz yaklaşmamızı sağlayabilirlerse, sinemanın, radyodan ya da tiyatrodan ayrı bir olay olduğu bir kere daha ama hiçbir zaman doygunluk noktasına ulaşmayacak bir gereklilikle - saptanmış olacaktır. J.Ş.

Filmin, Anna Magdalena Bach'ın Günlüğünden alınmış konuşmaları, filmin genel yapısı içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu konuşmaların türkçe çevirileri tam metin olarak filminden önce dağıtılacaktır.

ŞAFAK

SUNRISE. Yönetmen / F. W. Murnau. Senaryo / Carl Mayer. / Hermann Sudermann'ın «A Trip to Tilsit» adlı kısa öyküsünden uyarlama. Görüntüler / Charles Rosher ve Karl Struss. Dekor / Rochus Gliese. Oynayanlar / George O'Brien (Adam), Janet Gaynor (Karı), Margaret Livingston (Şehirden gelen kadın), Bodil Rising, J. Farrell Mac Donald (Fotoğrafçı), Ralph Sipperley (Berber), Jane Winton (Manikürcü kız), Arthur Housman, Eddie Roland. Müziklendirilmiştir. Yapım / Fox Film Corp. ABD 1927. Süresi / 95 dakika.

1920'lerde çok sayıda Alman yönetmeni ve filmi Amerikan sinemasını istilâ etti. 1926'da Murnau, Fox'un isteğiyle «Şafak» filmini çevirmek üzere Amerika'ya geldi. Murnau, çok tutulan bir yenilik getirdi Hollywood'a: Kesintisiz bir kaydırma olanağı sağlayan «Birleştirilmiş Set Sistemi». Beş yılda Fox hesabına iki film yaptıktan sonra Flaherty ile birlikte yeni ve bağımsız bir yapım ortaklığı kurdu. Ve ortaklığın ilk filmi «Tabu»yu yapmak üzere güney denizlerine gitti. Ama filminin ilk gösterisini göremedi. Geçirdiği bir trafik kazasının yaraları iyileşmedi ve 1931'de öldü. Fox'la ilk filmi için anlaşırken Murnau, işine karışılmamasını, konunun da kendisi tarafından seçileceğini şart koşmuştu. Fox bu anlaşmaya uydı. «Şafak» ilk zamanlarda çok parlak övgülerle karşılandı. Sonradan bazı yazarlar filmi tutarsız, dağınık ve fazla gösterişçi buldular. Ayrıca ikinci yarıdaki değişikliği, araya bayağı komedi sahnelerinin sokuşturulmasını ve mutlu son'u Hollywood etkileri olarak nitelediler.

Ancak filim konusunda daha geniş ve ayrıntılı bir inceleme yapan Dorothy Jones, mutlu son'un hem Murnau'nun hem de senarist Carl Mayer'in düşüncelerine uygun olduğunu, filmin başkişisinin geçirdiği değişiklik ile de tutarlı bulunduğunu ileri sürmektedir. Filmin iki bölümü arasında da bu değişikliğe uygun bir ayırım vardır. Kötülüğün etkisi altında bulunduğu birinci bölüm «dışavurumcu» bir anla-

tımla, kendi kendini yeniden bulduğu ikinci bölüm ise gerçekçi bir anlatımla yansıtılmıştır.

1927'de yaptığı bir konuşmada «daha çok yalınlık peşinde olduğunu» belirten Murnau şöyle diyordu: «Bütün çabam sinemayı, kendisine yabancı öğelerden, trüklerden, gaglardan temizleyip sahenin ve yazılı metnin perdede yansımaları durumuna getirmektir». Sonuç olarak Murnau'nun filmi, «İyi»yi köy yaşıntısı, «kötü»yü de kent yaşıntısı ile birleştiren «nostalgique» bir görüşün yalın anlatımıdır.

KUZEYLİ NANOOK

NANOOK OF THE NORTH. Yapım ve yönetmen / Robert J. Flaherty (Revillon Frères için). Kurgu ve yazılar / Carl Stearns Clancy. ABD 1922. Süresi / 75 dakika.

Filim alışlagelmiş türde çevreye göz gezdirmekle başlar ve daha sonra gördüğümüz avlanma, balık tutma, buzdan ev yapma sekansları bilinen gezi notları türünden görüntülerdir. Oysa kısa bir süre sonra hem konuya yaklaşma, hem de veriliş açısından yepyeni bir tutumla karşı karşıya olduğumuzu sezeriz. Yönetmenin istediği bize Eskimoların neye benzediklerini göstermek değil, nasıl yaşadıklarını anlatmaktır. Flaherty'ye göre bu yaşama, açlıkla ve soğukla sonsuz bir savaştır. Bu yüzden savaşı gösteren olayların, durumların üzerine basmaktadır. Filim ilerledikçe her sahne bir çatışmayı özümlemektedir. Nanook'la ayı balığı, Nanook'la fok ve en son olarak Nanook'la Kuzey Kutbu arasındaki çatışmayı.

Nanook'a duygusal yaklaşmayı sağlayan bu dramatik seçme, üzerine basmadan ayrı olarak Flaherty'nin getirdiği ikinci yeni yöntem bir Eskimo ailesinin yaşamını anlatmakta gösterdiği sezgisel kavrayıştır. John Grierson Çinema Quarterly'de Flaherty'den söz ederken şöyle diyor: «Duygular, anladığıma göre, hiçbir zaman yüz ifadeleriyle verilmiyor. Alıcı şimdiye kadar gördüğünden daha bir içtenlikle kullanılıyor. İçtenlikle anlatmak istediğim şu: hareket alıcıya sunulmuyor, alıcı harekete eşlik ediyor, adeta kavlıyor onu... Flaherty mistik bir sezikle alıcının nesnelerin iç özlerini kavramakta insan gözünden daha yetenekli olduğunu söylemişti. Çocukların ve

hayvanların içten, kendiliğinden davrandıkları için en iyi sinema oyuncularını oldukları konusunda Fairbanks'le aynı kanıdaydı. Bundan başka köylülerin, işçilerin, avcılarının ve pazların hareketlerinde, perdeye aktarılınca özel bir büyü olduğunu söylerdi. Çünkü zaman ve töre onları eskiterek, yumuşatmıştı. Bu büyü'nün bir kısmının hareketleri alırken kendisinin alıcısı yöneltmekteki ustalığından, yeteneğinden doğduğunu söyleyebilirdi. Ama söylemezdi, hiçbir zaman. Benim bildiğim kadıyla hiçbir alıcı yönetmeni şimdiye kadar böylesine garip güzellikte plânlar çekemedi. Ne de bir hareketi veya ifadeyi bu denli şaşırtıcı bir içtenlikle verebildi.»

Bu nitelikler hemen seyirci üzerinde etkilerini yaptı. Nanook sadece bütün dünyada tanınmakla kalmadı, yeni ve unutulmaz bir yaşantı olarak kaldı akıllarda. Eğitim bir drama niteliği kazanmış, gerçek bir öykü kadar düşsel olmuştu. «**Flaherty**'nin beyaz perdesi bir öykünün anlatıldığı tiyatro sahnesi değildir, daha çok tiyatro duvarında açılmış bir pencere. Buradan daha geniş bir dünyaya bakılır.» (**Grierson**). Herkes bu sihirli pencereden görülen dünyanın daha çoğunu seyretmek istedi ve böylece **Flaherty** bir Hollywood stüdyosu tarafından başka bir «**Nanook**» yapmak üzere Samoa'ya gönderildi.

GENERAL

THE GENERAL. Yönetmen / **Buster Keaton** ve **Clyde Bruckman**. Senaryo / **Al Boasberg** ve **Charles Smith**. Görüntüler / **Bert Haines** ve **J. D. Jennings**. Oynayanlar / **Buster Keaton**, **Marion Mack**, **Glen Cavender**, **Jim Farley**, **Frederick Vroom**, **Charles Smith**, **Frank Barnes**, **Joe Keaton**, **Mike Donlin**, **Tom Nawm**. Yapım / **United Artists**. ABD 1927. Süresi / 80 dakika.

Keaton'un en iyi, Amerikan sinemasının da en ünlü komedilerinden biri olan «**General**» gerçekten olmuş bir olay üzerine kuruludur. İç savaş sırasında bir grup kuzeyli, **General** adlı Western-Atlantic lokomotifini kuzeye çıkarırlar. Güneyliler tarafından takip edilmeyi önlemek için de geçtikleri yerleri tahrip ederler. Sonunda yakıtı biten lokomotif güneyliler tarafından ele geçirilir. Kuzeylilerin sekizi asılır, kurtulan bir kaç kişi de New York'a giderek iç savaşın ilk madalyalarını alırlar. Lo-

komotif şimdi ulusal bir Amerikan anıtıdır. **Joseph Francis Keaton** 1896'da «İki Keaton» adıyla tanınan bir akrobat çiftinin oğlu olarak dünyaya geldi. Babası ona çok küçükken bir tarafını sakatlamadan düşmeyi ve oyun oynarken hiç gülmemeyi öğretti. Böylece topluluğun adı «Üç Keaton» oldu. **Dr. Erwin Panofsky**'nin belirttiği gibi **Keaton**'ın perdedeki kişiliği güldürülemez, anlaşılabilir, inatçı, karışık konamaz bir gücün etkisiyle hareket eden bir kişiliktir. Bir içgüdüsel ve esrarlı itilim kızlarla, kadınlarla pek az ilgilirdi. Tıpkı **Don Kişot** gibi. Nasıl **Don Kişot** ünlü serüvenlerine **Dulcinea**'dan daha başka şeyler için giriyorsa, **Keaton**'ın serüvenlerinde de bu tür duyguların pek az yeri vardır. Bugünün mekanik dünyasında başka bir gezegenin adamı gibi dolaşır **Keaton**. Gerçek adı verilen **Karabasan**'a donmuş bir şaşkınlıkla bakar. Mekanik buluşlara karşı korkunç bir ilgisi vardır. Böylece **Keaton**'un gözünde makineler kişilik kazanırken insanlar da aynı ölçüde kişiliksiz bir hale gelmektedir. «**Navigator**» adlı gemi ve «**General**» **Keaton**'ın asıl rol arkadaşlarıdır. **Keaton** da tıpkı **Şarlo** gibi her filmin sonunda kazanır. Ama onun kazanışı ile **Chaplin**'inki farklıdır. **Chaplin** mekanik dünyadan romantik bir biçimde kaçarak ve insan özgürlüğüne ulaşır. **Keaton** ise tam tersine kendi insanlığını fantastik bir biçimde mekanik «girdab»ın içine sokar.

Keaton 1966'da dünya seyircisi kendisini tam yeniden keşfettiği sırada öldü.

BÜYÜK İŞ

BIG BUSINESS. Yönetmen / **J. Wesley Horne**. Denetim / **Leo McCarey**. Görüntüler / **George Stevens**. Kurgu / **Richard Currier**. Yazılar / **H. M. Walker**. Oynayanlar / **Stan Laurel**, **Oli-ver Hardy**, **Jimmy Finlayson**. Yapım / **Hal Roach**. **Metro-Goldwyn-Mayer**. ABD 1929. Süresi / 20 dakika.

Filim bir tek «gag»ın üretilmesi olarak düşünülebilir. **Laurel-Hardy**'yi anlamak için mutlaka seyretmiş olmak gerekir. Çünkü ne karakterlerindeki aptallık, ne de başlarına gelenler tek tek güldürücü değildir. Nitekim aynı öğeleri kullanan daha sonraki sıradan oyuncuların başarısızlığı ve yavanlığı bu yargıyı doğrular. İncinen gururları, boşa çıkan güvenleri, bundan duydukları sıkıntı gibi

çok insancıl öğelerdir **Laurel-Hardy**'yi başa-
rılı kılan. Ustalıkları da kendilerine özgü çok
ağır bir oyun ritmi tutumlarındadır. Tempo
hem yönetim, hem oyun hem de kurgu dik-
katle incelenirse kendini müthiş bir biçimde
duyurur. **Mack Sennett** güldürü geleneğine
yaptıkları önemli katkı da şudur: **Sennett** gül-
dürülerinde gag bombardımanı yüzünden se-
yirci gülecek zaman bulamıyordu. İnce za-
man hesaplarıyla **Laurel-Hardy** seyirciye yeni-
sinin vermeden önce bir önceki gag'a güle-
cek kadar vakit bırakılır. **Laurel ve Hardy**'-
nin bir araya gelişi 1927 yılında **Hal Roach**'un
yapımcı olarak işe el koymasıyla gerçekleşti.
Mack Sennett'in sessiz filimler dönemindeki
rakibi olan **Roach** enerjik bir yapımcıydı. **Lau-
rel ve Hardy**'yi ayrı ayrı bulan odur. Ünlü
çiftle on yıl çalıştı ve kısa güldürüler yaptı.
1940'lar da **Roach**'u bırakan **Laurel-Hardy**
çifti kötü filimler yapmaya başladı. Bu düşü-
şün nedeni oyuncuların form düşüklüğü de-
ğil, yapımcıların onları anlayamıyordu. 1957
de **Hardy** ve 1965'te de **Laurel** güldürü dün-
yasına gözlerini kapadılar.

MICKEY

Yönetmen / F. Richard Jones. Oynayanlar /
Mabel Normand (Mickey), George Nichols
(Joe Meadows), Wheeler Oakman (Herbert
Thornhill), Minta Durfee (Elsie Drake), Laura
Lavarnie (Mrs. Geoffray Drake), Louis Cody
(Reggie Drake), Tom Kennedy (Tom Raw-
lings), Minnie Ha Ha. Yapım / Mack Sennett.
Mabel Normand Feature Films Co. için. ABD
1916-18. Süresi / 95 dakika.

Mickey, Mack Sennett'in **Mabel Normand**'a
duyduğu aşktan ötürü verdiği bir armağan
sayılabilir. **Normand**'la **Sennett** bir çok kez
tam evlenecekleri sırada kavga etmişlerdi.
Sonunda **Sennett, Normand**'ı memnun etmek
için bir stüdyo satın aldı. Stüdyo'ya **Mabel**
Normand Konulu Film Ortaklığı» adını ver-
di. Ve **Mabel**'in ilk konulu filmi için yönetmen
ve oyuncular kiraladı. 1916'da başlanıp 1917
de bitirilen **Mickey** konusunda «Moving Pic-
ture World» şunları yazıyordu: «**Mickey**'de
Mabel Normand kaba-saba güldürü (bürlesk)
türünü bırakıp daha kibar bir tarza yöneli-
yor. Film çekimden itibaren iki yıl geç-
tiği halde hiç bir sinemada gösterilemedi.
Mabel hayal kırıklığına uğradı. Ve **Sennett**'i

terkederek **Samuel Goldwyn**'le bir güldürü di-
zisi için kontrat imzaladı. **Goldwyn, Mabel**
Normand'in güzelliğini ortaya çıkaracak ko-
nu ve yöntemlere yöneldi. Oysa **Norbert**
Lusk'ın yazdığı gibi «Kaba güldürü'de buna
imkân yoktu. **Mabel** fırlıyor, koşuyor, takılı-
yor, düşüyor, itiliyor, tekmeleniyordu. Güzeli-
ğini ortaya çıkaracak bir tek yakın çekim
yoktu. Yakın çekim için durmaya vakti olma-
dığından bu güzellik ancak anlık görüntüler-
de ortaya çıkıyordu. İşte bütün bunlar **Gold-**
wyn'in işe el atmasıyla değişti». Ancak gü-
zel fotoğraflara rağmen **Mabel, Goldwyn**'le ça-
lıştığı dönemde, eski gag'larına taban taba-
na zıt bir tipe dönüşmüş, fazla hanım hanım-
cık olmuştu. Bu yüzden kontratı biter bitmez
bu tipi terketti. Bu arada ilginç bir olay oldu.
İlân ettiği filmi bir aksilik yüzünden göstere-
meyen bir sinemacı, **Mickey**'i onun yerine
koydu. Bir tuttu **Mickey**. Halk kuyruk oldu.
Broadway'de uzun süre oynadı. Filmin tutul-
masının bir nedeni de şarkısı idi. Bütün ülke-
nin dilindeydi bu şarkı.

Mickey'in 1917'de yani ilk çevrildiği günlerde
salon sahipleri tarafından gösterilmeyişinin
nedeni, bu kişilerin **Mabel**'i eski bir bobinlik
bürleskleriyle tanıyıp sevmiş olmalarıydı. **Mi-**
ckey'i bu filimlere göre çok farklı buluyorlar-
dı. Oysa araya **Goldwyn** deneyi girip, **Mickey**
1919'da piyasaya çıkınca, filmin eski Key-
stone güldürülerine nice yakın olduğu da an-
laşıldı.

Mickey, Mabel Normand'in en büyük başarısı
olarak sinema tarihine geçti. Film, **Sennett**
tarafından anlatımına uygundu ama bu anlatı-
mın çok keskin bir örneği değildi. Çünkü
Mickey'de çılgın **Mabel** bir «Pathos»la yıkan-
mıştır. Konusu -da Keystone'un konusu belir-
siz tımarhanelik komedilerinden çok, o yıl-
larda çok tutulan **Mary Pickford** filimlerinin
konusuna benzemektedir. Ancak **Mabel Nor-**
mand gibi çılgın bir güldürü oyuncusunu diz-
ginlemek imkânsızdı. **Mack Sennett** de bür-
lesk'lerden başka bir şey düşünemiyordu. Bu
yüzden filmin başındaki duygusal hava çok kı-
sa süre sonra **Mabel**'in çılgın koşuları, ata
binişleri, sallanmaları ile **Sennett**'in mantık
dışı dünyasında kaybolup gidiyordu.

Mabel Normand ufak tefek bir kadındı. Ka-
fası çok büyüktü. Gözleri, iri kahverengiydi,

uzun kirpikleri vardı. Enerjisi sonsuz görünüyordu. **Sennett**'in filimlerinde, kimse suya atlamak istemediği halde **Mabel** hemen atıveriyordu kendini. **Sennett** kumpanyasında **Chaplin** ve **Arbuckle** ile çalışan **Mabel**'e «**Dişi Şarlot**» deniyordu. **Keystone**'dan pandomim sanatını öğrenen **Mabel**, bu bilgisine alıcı karşısında oynama yetisi kattı. **Chaplin**'i hatırlatan birkaç numarası vardı.

«Bir eşi daha bulunmaz bir kişilikti **Mabel**...» diye yazıyordu **Lusk**, «ve daha sonra da çıkmadı». Kendisini sıradan insanlardan ayıran alevi tüketmek için adeta bir istek duyuyordu. Ve bu ışık bu yüzden çok erken söndü. Sorumsuzluğa kadar ulaşan güldürü sevgisi onu, **Keystone** filimlerinin mutluluğundan koparıp trajediye götürdü. Ününe ve kişiliğine aldırmayarak, sorumsuzluğu ve iyi kalpliliği dolayısıyla birçok Hollywood skandaline karıştı. Bu da, sonunda, seyirci gözündeki itibarını kaybetti. **Goldwyn** kontratından sonra **Sennett**'e dönen **Mabel** onunla üç filim daha çevirdi. Ama skandallerin ardı arkası gelmiyordu. Filimler bu yüzden büyük iş yapamadı. **Hal Roach** komedilerinde eski formunu bulmaya çalıştı ama sağlık durumu elvermedi. 1926'da **Lew Cody** ile evlendi ve iki yıl sonra da öldü: Öldüğünde henüz otuzbeş yaşlarındaydı.

ASKER KAÇAĞI

THE DESERTER. Yönetmen / **Scott Sidney.** Senaryo / **Richard V. Spencer** ve **Thomas Ince.** Oynayanlar / **Charles Ray** (Lieutenant **Parker**), **Rita Stanwood** (Barbara Taylor), **Wedgewood Turner** (Captain Turner), **Hazel Belford** (Mary), **Joe Dowling** (Colonel Taylor). Yapım / **Triangle Film Corp.** adına **Thomas H. Ince.** ABD 1916. Süresi 55 dakika.

1886 da Wyoming'de Fort Hamilton'da geçen **Ince**'nin bu Western'i, o zamanlar Universal stüdyolarında çalışmakta olan genç **John Ford**'a bir esin kaynağı oluşturmuş olabilir. Daha sonra **Ford**'un Western'lerinde rastlanan birçok özellik bu filmde de yer almaktadır. Işığın kullanılışı çok çarpıcıdır: Güneşin ilk ya da son ışınları eğimli bir biçimde aydınlatır nesneleri. Bir çok ufuk çekimleri: Güneşe karşı at üstünde duran insanların silüetleri çizilir. Geceleyin yakılan kamp ateşleri dramatik aydınlatma araçları olarak kul-

lanılmış. Toz bulutları ve geniş manzara, geçilen sınırın dokusunu tamamlar.

Museum'daki kopya bozuk bir orijinalden alınmıştır. Fotoğraf kalitesi azalmış ama yok olmamıştır. Görüntü yönetmeninin adı, yazık ki belirtilmemiştir. Özellikle kızılderililerin tren vagonuna saldırdıkları sahne **Ford**'u hatırlatır: ağır yapısı, kızılderili ve beyaz kampları arasındaki geçişler, savaş dansı, kızılderililerin yaklaşması, ve bizzat hücum, uzun çekimleri ve close-up'ları ile hep **Ford**'u haber verir.

Belki de o yılların seyircisi yavaş yavaş **Ince**'nin o çok sevdikleri epik trajedilerinden yorulmaya başlamışlardır. Nitekim 1916 Temmuz sayısında «Morning Picture World»ün sinema yazarı şunları söylüyordu: «Eski malmemle yapılmış, yorucu bir oyun...». Ayrıca «Genç askerin, herhangi bir adamın yapacağı şeyi yaptığını ve cenaze töreni için yarım bobin harcamanın gereksiz olduğunu» bildiriyordu.

ATEŞ EDEN DELİ

SHOOTIN' MAD. Yönetmen / **Jesse J. Robbins.** Oynayanlar / **Gilbert M. Anderson** (Broncho Billy), **Joy Lewis** (Genç kız), **Dave Hartford** (John Cowan), **Fred Church** (Ball' Martin), **Harry Todd** (Baba). Yapım / **Golden West Producing Co.** ABD 1918. Süresi / 25 dakika.

BRONCO BILLY'NİN YAKALANIŞI

BRONCO BILLY'S CAPTURE. Senaryo ve Yönetmen / **Gilbert M. Anderson.** Oynayanlar / «Broncho Billy» **Anderson** (Şerif), **Marguerite Clayton** (Evelyn). Yapım / **Essanay Company.** ABD 1913. Süresi / 12 dakika.

Gilbert M. «Bronco Billy» Anderson sinema tarihinin efsaneleşmiş kişilerinden biridir. Filimlerinin büyük çoğunluğu **Essanay** ortaklığının öbür filimleriyle birlikte kayıptır. **Anderson** bu yapımını **George K. Spoor**'la birlikte 1906'da Chicago'da kurmuştu. 1916'da **Anderson** paylarını **Spoor**'a devrederek ortaklıktan ayrıldı. Ve yapımını üç yıl sonra kapandı. Bugün **Museum of Modern Art**'ta bulunan fotoğraflardan o yılların **Essanay** filimleri hakkında ilginç ipuçları yakalayabiliyoruz: Bunlar çoğunluğu komediler, Western'ler ve melodramlardan meydana gelen tek

bobinlik filimlerdi. Essanay yapımevi birçok «yıldız»ın parlamasında da önemli rolü olan bir ortaklıktı. **Gloria Swanson, Wallace Beery ve Ben Turpin** bunlar arasındadır. Essanay **Chaplin**'in de önemli bir dönemi için bir yuva olmuştur. Ve **Chaplin**'in bu dönemde çevirdiği filimler öylesine tutuldu ki, bu kopyalar günümüze kadar kaldı. Bir zamanlar ağızlardan düşmeyen **Broncho Billy** ise günümüzde pek tanınmıyor.

Filimlerinin hem yapıcısı, hem senaristi, hem yönetmeni, hem de başoyuncusu olan **Anderson**, bir filmin sadece kumpanya adıyla piyasaya çıkarıldığı yıllarda, imzasını da atıyordu. 1903'te çevrilen «Büyük Tren Soygunu»nda bir kısım oynayan **Anderson**, sonraları bu filmin başarısından uzun süre etkilendi. Essanay ortaklığını Westernler yapmak için kurmuştu. Ve ortağını, batı'da bu iş için bir kumpanya kurmaya, batı'nın doğal manzaralarından yararlanmaya ikna etti. 1909'da «Moving Picture World»un «Denver Post»tan aldığı bir yazı, o yılların filim yapma yöntemlerini canlı bir biçimde gösteriyor: **Anderson** yanına bir miktar maldeme, kadın oyuncular ve vodvillerden kiraladığı yardımcı oyuncular olarak «Batı»da bir geziye çıkmıştı. Makalede «Kovboyun kalbi» adlı bir filmin çekimi sırasında geçen bir gün anlatılıyor: Kumpanya gün ışığında yapılacak bir çekim için hazırlık yapıyordu. Atlar bağlanmış bekliyor. Ekip çimenlere oturmuştur ve **Anderson** Senaryoyu okuyordu. Tek bobinlik filim için 19 ayrı çekim yapılacaktı ki bu rakam **Griffith** için bile fazla sayılabilirdi. Konu klasik şemaya uygundu: Kahraman adam, genç kadın ve kötü adam arasında bir sürü anlaşmazlıklar, sürü hırsızlığı, sürü nakli, linç tehlikesi, kurtuluş ve yürüyüşe devam. Bu sahnelerin hepsi gün batmadan çekilerek filim tamamlanmıştı. **Anderson** gazete muhabirine «Colorado Vahşi Batı'ya anlatmak için biçilmiş kaftan» diyor. «Bazı doğulu kumpanyalar Adirondacks'te çekim yapıyorlar ama orasın hiçbir zaman buradaki kayalıklar kadar etkili olamaz.»

Doğal çevre konusundaki içgüdüsel başarısı **Anderson**'un filimlerinin çok tutulmasının da başlıca nedenidir. Özellikle yabancı seyirciler onun filimlerini türün tek temsilcisi olarak tanıdılar.

Anderson bugünün Western kahramanlarına oranla epeyce değişti:

İri-yarı, koca burunlu, etli çeneli, olgun görünüşlü bir aktördü. Ata bile binmiyordu ve yerine bir dublör kullanıyordu. «**Broncho Billy'nin yakalanışı**» **Anderson**'un sanat yaşantısının zirvesinde yaptığı filmidir. 1918'de iki yıllık bir ayrılıktan sonra yeniden iki konulu filim yapan (**Red, Blood and Yellow** ve **Son of a Gun**) **Anderson** bu iki bobinlik filimlerle sinema hayatını kapadı. Amerikan sineması birkaç yılda çok değişmişti. Örneğin **Griffith** «**Bir Ulusun Doğuşu**»nu çevirmişti. Ama **Anderson** bu gelişmeye ayak uyduramadı.

HIROŞİMA ÇOCUKLARI

GENBAKU NO KO. Yönetmen / Kaneto Şindo. Senaryo / Kaneto Şindo. Görüntüler / Takeo Itoh. Müzik / Akira Ifubuke. Oynayanlar / Nobuko Otawa, Şkako Hosokawa. Japonya 1953. Süresi / 120 dakika.

Genç bir öğretmen olaydan yedi yıl sonra Hiroşima'ya döner orada eski arkadaşları ve öğrencileriyle karşılaşır.

Filimde atom bombası ancak birkaç tane geriye dönüşle canlandırılmıştır. Çok kısa olan bu dönüşler, kısıklıklarına rağmen son derece etkileyicidirler filmin bütünlüğü içinde. Burada **Kaneto Şindo**'nun sanatı, herşeyi, sesini yükseltmeden, adeta klasik bir deyişle söylemesinde aranmalıdır. Bu dehşet yolculuğunda bize yön veren, utanan, sıkılan bir tödenselliktir. İlk ziyaretinde, genç öğretmen eski bir meslekdaşını görür. Neşelidir genç kadın. Ama, olağan bir konuşmanın içinde, önemsiz bir şeyden söz ediliyormuş gibi, atom bombasının atılışı sırasında Hiroşima'da bulunan genç kadının bomba tarafından kısırlaştırılmış olduğunu öğreniriz. Filmin sonunda ise, ikinci bir Hiroşima tehlikesini gittikçe yaklaşımakta olan bir uçağın motor sesinden anlarız.

Daha sonra «**Çıplak Ada**» adlı başeserini verecek olan **Kaneto Şindo**'nun ilk filmidir «**Hiroşima Çocukları**». Japon Öğretmenler Sendikası tarafından sağlanan malî destekle gerçekleştirilebilmişti.

Geniş bir özet, filmiden önce TSD üyelerine dağıtılacaktır.

HIROŞİMA SEVGİLİM

HIROŞİMA MON AMOUR. Yönetmen / **Alain Resnais.** Senaryo / **Marguerite Duras.** Görüntü Yönetmeni / **Sacha Vierny,** Takaşı Mişio. Müzik / **Georges Delerue, Giovanni Fusco.** Kurgu / **Henri Colpi, Jasmine Chasney.** Oynayanlar / **Emmanuelle Riva, Eiji Okada, Stella Dallas, Pierre Barbaud, Bernard Fresson.** Yapım / **Argos Film, Como Films, Daiei Motion Picture Co. Ltd., Pathé Overseas Production.** Yapım Yılı / **1959, Fransa.**

Hiroşima'da bir film çevirmeye gelmiş olan bir Fransız oyuncusu (Emmanuelle Riva) bir Japon mimarına âşık olur (Eiji Okada). Savaşı hatırlar. Yaşadığı kent olan Nevers'de bir alman askerini sevmiştir.

Filim konusunda

Fransız yeni dalgasının bu en önemli filmi haklı bir uluslararası başarı tanımıştır. İlk bölümünde kurgu sanatı, «Hayır, Hiroşima'da hiçbirşey görmedin» temasına, haber ve belge filimlerini, Japon sahne düzenini, zirveye ulaşan bir sözlü ve müzikal açıklamaya bağlamasını bilmiştir. Büyük bir aşkın 24 saatine, âşıkların kentte, apartmanlarda, lokantalarda, gece kulüplerinde, tren istasyonundaki araştırmalarına, Nevers'de savaşın, o zamanlar çok genç olan kadının, gözleri önünde öldürülen bir alman askerini sevdiği için çektiği cezanın anıları karışıyor. Kişisel dram, topluca katliam'a ulaşıyor, filim isyan ediyor: «Tek bir insan... ve milyonlar, nasıl yapılabilir bu?»...

GEORGES SADOUL

«Hiroşima Sevgilim» de Resnais aynı tutkulu ilgisizliğiyle, korkunç olanın nesnel bir sunuşundan doğan birikmiş etkileri gösteriyor. Filim heyecanını görüntülerden gelen lânetlenmiş gerçeklerin sakın birikiminden çıkarıyor «Hiroşima Sevgilim» sonsuz tartışmalar, yorumlara ve açıklamalara konu olmuştur. Birçok yeni dalga filmi gibi, seyircinin rahatça kabul ya da reddedeceği, açık ya da belirli bir görüş açısından yoksundur.

ROGER MANWELL

«Hiroşima Sevgilim» bir kurgucu için şahane

bir filimdi. Yönetmen daima hazırды; ne istediğini biliyordu; büyük bir dakiklikle çekmişti filmi; üstelik kendisi de bir kurgucu - hem de bu kuşağın en dikkate değer kurgucularından biri idi. Kısa filimlerinin kurgusu ile, bilinen disiplin ve belgellik, kendisi uğraşmıştı. Ve, Hiroşima'nın tasarlanması baştan sona bir kurguncunun değil miydi? Aslında filmin merkezi, oluşunun nedeni, Hiroşima ile Nevers arasındaki bir bağlantı, görüntülerin karşı sürümüdür.

Filim seyredilince kurguncunun görevi çok önemli gibi görülüyor. Doğrudur, oysa çekim senaryosu şaşmaz bir biçimde hazırlanmıştı. Tek gerçek sorun, görüntülere doğru tempoyu sağlamak, uzunluklarını vermek, milligrama kadar ölçmek, böylece Resnais'nin öznel amaçlarından biri olan müzikaliteye ulaşmaktı. Bazı eleştirmenler filmi müzik açısından tartışmışlar (Giovanni Fusco'nun bestelemesine değinmeden) özellikle Stravinsky'nin adını ileri sürmüşlerdi. Resnais de, bir söyleşi sırasında, filmin müzikal yapısı üzerinde durmuştur. Uzun final bir andante, bir çeşit tema ve çeşitleme sayılabilir.

HENRI COLPI

Filmi Japon'lar teklif etmişlerdi. Bir bölümü Fransa'da, bir bölümü de Japonya'da geçecek, baş oyuncularından biri Japon, biri de Fransız olacaktı; sadece bunu belirtmişlerdi. İlkın Françoise Sagan'dan bir senaryo istendi, fakat kendisi kabul etmedi. Gerek Resnais, gerekse ben Japonlarla ilgili olup da Hiroşima'dan söz etmeyen bir film düşünemiyorduk, üstelik bunu da hissetmiştik: Hiroşima'nın dehşetini dehşetle vermek konusunda Japonlar «Hiroşima Çocukları» ile yapılacak şeyi çok iyi yapmışlardı. Değişik bir şey dedim. Senaryoyu yazmak için dokuz haftalık bir zamanım vardı. Resnais bana yalnızca bunu söylemişti: «Edebiyat yap, bir roman yazar gibi yaz. Beni düşünme, kamera'yı unut». Senaryomu, bir besteci'nin bir sahne oyununa beste yazdığı gibi filmi çekmeyi düşünüyordum. Debussy'nin Maeterlinck'ın «Pelleas ve Melisande»ına yaptığı gibi...

MARGUERITE DURAS

Yıllardan beri gördüğüm en yeni, heyecanlı,

duygulu ve önemli filim; bir aşk öyküsü ile atom bombası aleyhinde propagandayı gücünü kaybetmeden bir araya getirmeyi başarıyor... «Potemkin» ve «Dünyayı sarsan on gün» kadar biçimsel, sineması ile bir o kadar mutlak ve güçlü... Aynı zamanda belleğin yeni bir anıya dönüklüğü, Proust'a benzer bir «yitik zamanın aranışı»... Ayzenştayn'dan sonra ilk kez Joyce, Picasso, Berg, Bartok ve Stravinsky'ye benzetilebilen hızlı, ince, yeni, aynı zamanda duygulu ve sofistike bir sinema anlayışı kazanıyoruz.

DWIGHT MACDONALD

Yapıtlar ve yalnızca yapıtlar, bir sanatın özünü açıklayabilecek güçtedirler. Sinema nedir? Binlerce filim onu romanın, tiyatronun ya da resmin yoluna ittiler; kimisi hareket halinde görüntülerin dünyası ile müzik arasında var olan daha kapalı bağları sezdi. Alain Resnais'nin yaptığı «Hiroşima Sevgilim» bütün bu maskeleri çekip atarak, zamanımızın en popüler anlatış biçiminin, sanat olarak kimliğini açıklıyor: Sinema adamı Resnais, dehasını kullanarak bir müzisyen filmi yapmasını bilmiştir.

Sinemayı bir eğlence saymayıp, ciddi ve istekli bir biçimde sevenler için «Hiroşima» bir bekleyişi tatmin ediyor, bir çelişmeyi çözümlüyor

ANDRE HODEIR

Ayrıca bkz. Alain Resnais ve filimleri / Giovanni Scognamiglio / Yeni Sinema 5 /

MADAME DUBARRY

Yönetmen / Ernst Lubitsch. Senaryo / Hans Kraly, Fred Orbing. Görüntüler / Theodor Sparkuhl. Teknik danışman / Kurt Waschneck. Dekor / Kari Machus. Dekorları gerçekleştiren / Kurt Richter. Giysiler / Ali Hubert. Oynayanlar / Pola Negri (Jeannette Bécu, Madame du Barry), Emil Jannings (XV. Louis), Harry Liedtke (Armand Saint-Foy), Reinhold Schünzel (duc de Choiseul), Eduard von Winterstein (Jean du Barry), Karl Platen (Guillaume du Barry), Elsa Berna (Duchesse de Grammont), Frederick Immler (duc de Richelieu), Gustav Czimeg (duc d'Aiguillon). Yapım / Union-UFA. Almanya 1919.

Lubitsch, aynı zamanda sinemanın öncülerinde olan ender yaratıcılar sınıfına girer. Filimlerinden birçoğu sinemayı ileri götürmüştür; zaten, bu filimlere borçludur önünü; ama, şaşırtıcı bir biçimde, bu filimler çekiciliklerinden hiçbir şey yitirmemişlerdir bugün, hatta, bu filimleri alkışlayan Lubitsch'in çağdaşlarından da fazla şeyler buluyoruz İçlerinde. Lubitsch, büyük seyirci yığınları ve bugün de bizler için, herşeyden önce, «mise en scène» (sahneye koyma) kavramını seyirciye duyuran, ileten yönetmendir. Lubitsch (önlü «Lubitsch touch»un aracılığıyla) perdeye ruhbilimi (psikolojiyi) getirmiştir. Her türediren büyük bir uyma niteliğine sahip, alman tiyatro geleneğinin mirasçısı ve özgün bir hollywood sinema geleneğinin yaratıcısıdır. Ölümünden yirmidört yıl sonra Lubitsch hâlâ, büyükler yanında adlarının sayılması unutulmaz yönetmenlerdendir. Ama adı geçtiği zaman, büyük bir yönetmen olduğu hemen tanınır herkesçe. Bununla birlikte, Lubitsch'in kişiliğinde yeni yeni, yukarıda sayılan niteliklerinin yanısıra, Hollywood'u yirmi yıldan fazla bir süre ile, Avrupa sinemasının başkenti yapan sayısız göçmenlerin en özgün olanı, yapıtında da bu göçmenlerin cennete benzeyen yitik bir dünyaya duydukları bitmeyecek özlemin en bilinçli dışavurumu bulunmaya başlanmaktadır.

1919 dan başlayarak Lubitsch peşpeşe, sonuçta, amerikan yapimevlerinin kendisiyle ilgilenmelerini sağlayacak beş tarihsel «dev-yapım» çevirir. Kendi deyimine göre «bu filimlerin önemi, o çağda pek gözde olan fakat fazla «opera» havası taşıyan italyan okulunun filimlerinden tamamen farklı olmalarından ileri geliyordu. Filimlerini «opera» havasından kurtarmaya ve tarihsel kişileri «insanlaştırmaya» çalışıyordum. Özel, kişiye bağlı nüansları yığın hareketleriyle aynı planda gerçekleştirmeye ve bütün bunları birbirleriyle ilişkiler kurarak bir araya getirmeye çalışıyordum».

Boyutsuz, ilgi çekmeyen bir filim olan Carmen, bu beş filmin en zayıf olanıdır ama Madame Dubarry, Lubitsch'in yapmaya çalıştığı şeyleri mükemmel bir biçimde yansıtır: hayli «soğuk» bir sahneye koyuş - ki kalabalık sahnelerde yüzeysel bir biçimde Rein-

hardt'tan esinlenmiştir filmi erotizme ya da sadizme yaklaştıracak dramatik fırsatları önemsemyordu. Tabii, bu, **Lubitsch**'in, tarihi bir gözlük camının ardından gösteren tavrıdır; tarihsel olaylar bir şapka işçisinin hayal öyküsünün yararına, birbirine karıştırmaktır bu tavır, bugün göze çarpan da budur. **Siegfried Kracauer**'e göre **Dubarry**, «fransız ihti-lâlinin anlamını çekip boşaltır, çünkü, olay-ları ekonomik nedenlere ya da ülkelere bağ-layacağına, ruhbilimsel çatışmaların sonuçla-rı olarak göstermek için herşeyi yapar». Bu güzel «karşı-anlam» o günün sinema koşu-ları göz önüne alındığı zaman **Lubitsch**'e yö-neltilebilecek serzenişlerin en iltifat taşıya-nıdır. Ve herhalde, **Lubitsch**'in sanatının mü-kemmel bir tanımıdır bu.

BEBEK

DIE PUPPE. Yönetmen / **Ernst Lubitsch.** Se-naryo / **E.T.A. Hoffmann**'ın temalarından esinlenerek **E. A. Wilmers**'den **Hans Kraly** ve **Ernst Lubitsch.** Görüntüler / **Theodor Spar-kuhl.** Dekor / **Karl Machus.** Dekorları ger-çekleştiren / **Kurt Richter.** Teknik danışman / **Kurt Waschneck.** Oynayanlar / **Ossi Oswald** (Bebek, **Hilarius**'un kızı), **Hermann Thimig** (**Lancelot von Chanterelle**), **Viktor Jansen** (**Hilarius**), **Max Kronert** (**Baron von Chante-relle**), **Marga Köhler** (**Hilarius**'un karısı), **Ger-hard Ritterband** (çırak), **Jakob Tiedtke** (Ra-hip), **Joséphine Dora** (dadı). Yapım / **PAGU,** **Union-UFA.** **Almanya 1919.**

Lancelot zengin bir baronun yeğenidir. **Baron,** **Lancelot**'yu evlendirmek ister; bu evlili-ğe karşı çıkan **Lancelot** bir manastıra sığınır. **Lancelot**'nun evlenmesi halinde büyük bir servete kavuşacağını öğrenen rahipler, bu paranın bir kısmından yararlanabilmek ama-cıyla **Lancelot**'ya bir eş aramağa koyulurlar. Sonunda **Lancelot**'nun bir bebekle evlenmesi kararlaştırılır.

Die Puppe dünya çapında ün yapacak bir fil-min değil. Bununla birlikte **Lubitsch**'in usta yönetimini belgeleyen bir eser. Seyirci, bol bol fanteziye yer veren filme kendini kaptır-makta, gerçek dışı bir ortamla zaman zaman günlük gerçeğin karşıkışıya gelmesi filmin oyalayıcı niteliğini pekiştirmektedir. **Lubitsch** gerçek olaylarla gagları başarılı bir şekilde ve bir bütün halinde bir araya getirebilmek-

tedir. Temanın, kişilerin seçiminin ve uygu-lamanın meydana getirdiği komik unsurun yanısıra filimde amerikan, fransız ve alman bürlesklerinden alınmış bir çok öğeler göze çarpmaktadır.

«Camera» Sayı 25

Değişiklikleri seven ve yaratıcı bir güce sa-hip olan **Lubitsch**, öteden beri sinemada uy-gulanmakta olan komik unsurları bu filmde daha geliştirmiş ve bir çok yeni buluşlar ge-tirmiştir. Peri masallarının mitolojik kökenin-den yola çıkan yönetmen, göze hoş gelen görüntüler yakalamakta, ancak yer yer bür-leske düşmektedir. Filmin ufak tefek kusur-larını kolaylıkla gidermek mümkündür. Yönet-menin çalışmasını **Kurt Richter**'in metni ve **Theodor Sparkuhl**'un sade fotoğrafları des-teklemektedir. Karakteristik bazı tiplerin ya-ratılmış olması, filmin oyunculuk yönünü de başarılı kılmaktadır.

«Lucht Bild-Bühne» sayı 49/1919

Sinema tarihlerinin genellikle fazla yer ver-medikleri **Bebek**, bir yandan kimi bölümlerinde, Birinci Dünya Savaşının unutturmuş olduğu bir türü yeniden beyaz perdeye getir-mekte, bir yandan da sessiz sinema dönemi-nin sonuna kadar Almanya'da büyük bir ilgi uyandıracak olan bir türün öncülüğünü yap-maktadır. Gerçekten de filmde 1905-1915 yıl-larının bürlesk öğelerine yer verilmekte, **Zec-ca, Meliès, Brighton Okulu** gibi, Birinci Dün-ya Savaşı sonrasında unutulmuş olan, komik sinemanın başlıca ustalarından esinlenilmek-tedir. Filmin olayları, tiyatro dekorunu andı-ran dekorlar arasında işlemiş olması da, si-nemanın başlangıcından beri yer verilen bir tutumun sonucudur. Ne var ki **Robert Wiene**'-in **Caligari**'si ile aynı yılda çevrilmiş olan bu değişik komedide, dışavurumcu öğelere de rastlanması çok ilginçtir. Dışavurumcu öge-ler, dekorda yer yer kendini belli etmekte ve o yılların dekor sanatçılarının bu akıma ne kadar bağlı olduklarını göstermektedir. Özel-likle çeşitli eşyaların ve bebeklerin serpişti-rilmiş olduğu salon ve doğal büyüklükteki be-beklerin dansettiği iki sahne bu bakımdan il-ginçtir. **Lubitsch**, iki yıl sonra **Die Bergkatze** adlı filminde, yine taşlama amacıyla, benzer dekorlar kullanacaktır.

P. Davay

BİR ANANIN BAĞLILIĞI

MAT. Yönetmen / Mark Donskoy. Senaryo / Maksim Gorki'nin aynı adlı romanından N. Kovarski, Mark Donskoy. Görüntü Yönetmeni / A. Miçurlin. Müzik / L. Şvartz. Oynayanlar / Vera Maretskaya, Aleksey Batalov, N. Kolofidin, A. Petrov, P. Usovniçenko, S. Kuri-
lov. Yapım / Kiev Stüdyoları. SSCB 1956. Süresi / 104 dakika.

Filim hakkında geniş bilgi gösteriden önce TSD üyelerine dağıtılacaktır.

YOLCU

PASAZERKA. Yönetmen / Andrzej Munk. Senaryo / Zofia Posmysz. Görüntü Yönetmeni / Krzysztof Winiewicz. Alıcı Yönetmeni / Wiesław Rutowicz. Müzik / Tadeusz Baird. Dekor / Tadeusz Jakuczyn. Oynayanlar / Aleksandra Slaska (Liza), Anna Ciepielewska (Martha), Janusz Bylczynski (Kapo), K. Dubielowna (Inga). Yapım / Ensemble Kamera (Filmpolski). Polonya 1961. Süresi / 105 dakika.

Filim henüz tamamlanmadan yönetmen Andrzej Munk bir kazada ölünce çevrilmiş olan bölümleri Munk'un dostlarından ve öğrencilerinden bir grup ve bu arada yönetmen Andrzej Wajda, onun isteklerine uygun olarak tamamlamışlardır.

Olay 2. Dünya Savaşından sonra geçer. Güney Amerikaya giden lüks bir transatlantikte genç bir çift de bulunmaktadır. Adam, yeni bir göreve atanmış bir diplomattır. Karısı da yeni bir hayata başlamaktan memnun çevresini seyretmektedir. Genç kadının bu sevinci birdenbire gölgelenir. Yolcular arasında gördüğü bir kadının yüzü ona bazı şeyleri hatırlatmaktadır. Bu kadını bir yerden tanımaktadır. Hatırlamaya çalışır. Karısının bu ani değişikliği diplomatı şaşırtır. Nedenini sorar. Kadın bir süre belleğini zorladıktan sonra bu kadın yolcuya nerede rastladığını bulmuştur.

Savaş sırasında, uzun yıllar, bir Alman toplama kampında tutsaktı bu kadın. Ve, diplomat'ın alman asıllı karısı da aynı kampta görevli bir SS subayı idi. Görevi tutsakları gözetmek, yönetmekti. Bu «Yolcu kadın»ı da kendisine yardımcı olarak seçmişti. Alman kadın, toplama kampında geçen zamanı yavaş yavaş aydınlığa çıkarmaya çalışır.

Yolcu kadın, Polonyalı tutsaklardan biridir. Adı: Martha. Eski SS subayı kadın (Liza), Martha'yı kendine yardımcı olarak seçtikten sonra iki kadın arasında dostça sayılamayacak bir ilişki kurulur. Martha'nın erkek tutsaklar arasında bir sevgilisi vardır. Toplama kampının bütün korkunç olayları arasında (Gaz fırınları, utanç verici cezalar, çocukların öldürülüşü, sorgular vs.) Martha onurlu yaşamasını ve sevgisini sürdürür. Liza, Martha'yı, gizlice yazılmış bir mektubun sorumluluğunu üzerine alınca bütün bir koşuşla birlikte ölüme mahkûm etmiştir.

Ama işte şimdi, Martha, ölümden kurtulmuş, karşındadır. Hitler'in eski SS subayı Liza, kurbanının önünde kendini yenilmiş hissederek. «Yolcu» Munk'un son eseridir. Filim henüz tamamlanmadan yönetmen bir trafik kazasında ölünce dostları ve öğrencileri çevrilmiş bölümlere, çevrilmesi düşünülen sahneleri hareketsiz fotoğraflar halinde ekleyerek eseri tamamladılar. Munk, bir talih eseri olarak filmin temel bölümlerini çevirmişti.

Andrzej Munk, 1921 yılında Krakovi'de doğdu. Bir süre mimarlık eğitimi gördükten sonra sinemayla ilgilenmeye başladı. Lodz'daki sinema okuluna girerek 1952'de mezun oldu. Önce birçok belge filmi yaparak bu alanda geniş bir ün kazandı. «Yolcu»yu çevirirken, 1961'de bir otomobil kazasında öldü. Aynı zamanda güçlü bir sinema kuramcısı olan Andrzej Munk 21 film çevirmiştir. «Yolcu» 1964 yılında, Cannes, Venedik ve Varşova filim şenliklerinde ödüller kazanmıştır.

KONFERANS

SOVYETLER BİRLİĞİNDE SİYASAL SINEMANIN DOĞUŞU

Feridun Aksın, Onat Kutlar

22 Şubat Pazartesi, 18.30 da, Sinematek'te

TÜRK SİNEMATEK DERNEĞİ

ŞUBAT 1971 PROGRAMI

FILIM GÖSTERİLERİ

DİZİLER

Büyük Klasikler dizisi /

UYUYAN PARIS / PARIS QUI DORT / René Clair / Fransa 1924

KÖR KOCALAR / BLIND HUSBANDS / Erich von Stroheim / ABD 1919

ŞAFAK / SUNRISE / F. W. Murnau / ABD 1926

MADAME DUBARRY / Ernst Lubitsch / Almanya 1919

BEBEK / DIE PUPPE / Ernst Lubitsch / Almanya 1919

Dünyanın en iyi oniki filmi dizisi /

ANA / MAT / Vsevolod Pudovkin / SSCB 1926

KUZEYLI NANOOK / NANOOK OF THE NORTH / Robert Flaherty

Ünlü oyuncuların anma dizisi /

Rudolf Valentino / **MAHŞERİN DÖRT ATLISI / FOUR HORSEMEN OF THE APOCALYPSE** / Rex Ingram / ABD 1920-21

Theda Bara / **BİR DELİ VARDI / A FOOL THERE WAS** / Frank Powell

Greta Garbo / **TEN VE ŞEYTAN / FLESH AND THE DEVIL** / Clarence Brown / ABD 1927

Lon Chaney / **LANETLİ AĞAÇ / UNHOLY TREE** / Tod Browning / ABD 1925

Tom Mix / **YÜKSEK GÖK / SKY HIGH** / Lynn Reynolds / ABD 1922

Ünlü Roman Uyarlamaları dizisi /

BİR ANANIN BAĞLILIKI / MAT / Mark Donskoy / SSCB 1956

Dünyanın en iyi on güldürüsü dizisi* /

GENERAL / THE GENERAL / Buster Keaton / ABD 1927

VE

KURU HAYATLAR / VIDAS SECAS / Nelson Pereira dos Santos / Brezilya

ZITA TEYZE / TANTE ZITA / Robert Enrico / Fransa 1968

DOUCE / Claude Autant-Lara / Fransa 1943

ANNA MAGDALENA BACH'IN GÜNLÜĞÜ / CHRONIK DER ANNA MAGDALENA BACH / Jean-Marie Straub / Almanya 1968

MICKEY / F. Richard Jones / Mack Sennett Yapımı / ABD 1916-18

BÜYÜK İŞ / BIG BUSINESS / J. Wesley Horne / S. Laurel - O. Hardy / ABD

ASKER KAÇAĞI / THE DESERTER / Scott Sidney / Thomas H. Ince yapımı /

BRONCO BILLY'NİN YAKALANIŞI / BRONCO BILLY'S CAPTURE / Gilbert M. Anderson / ABD 1913

ATEŞ EDEN DELİ / SHOOTIN' MAD / Jesse J. Robins / ABD 1918

HIROŞİMA ÇOCUKLARI / GENBAKU NO KO / Kaneto Şindo / Japonya 1953

HIROŞİMA SEVGİLİM / HIROSHIMA MON AMOUR / Alain Resnais / Fransa

YOLCU / PASAZERKA / Andrzej Munk / Polonya 1964

SERGİLER

2 Şubat - 14 Şubat 1971 / **BRONCO BILLY'DEN LAUREL-HARDY'YE...**

Sessiz Sinema Sergisi

16 Şubat - 28 Şubat 1971 / **GÜLTEKİN ÇİZGEN Fotoğraf Sergisi**

KONFERANSLAR

8 Şubat 1971 / Saat 18.30 / **SIYASAL SINEMA 1 / SOVYETLER BİRLİĞİNDE SIYASAL SINEMANIN DOĞUŞU** / Feridun Aksın, Onat Kutlar

22 Şubat 1971 / Saat 18.30 / **SIYASAL SINEMA 2 / GERİ BIRAKILMIŞ BİR ÜLKEDE SIYASAL SINEMA DENETİ: BREZİLYA VE «CINEMA NOVO»** /

Altan Yalçın, Jak Şalom

2 Salı	/ KURU HAYATLAR / VIDAS SECAS / Nelson Pereira dos Santos / Brezilya 1963
3 Çarşamba	/ KURU HAYATLAR / VIDAS SECAS / Neson Perelra dos Santos / Brezilya 1963
4 Perşembe	/ ZITA TEYZE / TANTE ZITA / Robert Enrico / Fransa 1968
5 Cuma	/ ZITA TEYZE / TANTE ZITA / Robert Enrico / Fransa 1968
6 Cumartesi	/ GÖSTERİ YOKTUR
7 Pazar	/ 14.00 ve 19.00 / MAHŞERİN DÖRT ATLISI / THE FOUR HORSE-MEN OF THE APOCALYPSE / Rex Ingram / Rudolf Valentino / A.B.D. 1920-21
7 Pazar	/ 16.30 ve 21.30 / BİR DELİ VARDI / A FOOL THERE WAS / Frank Powell / Theda Bara / A.B.D. 1914
8 Pazartesi	/ Konferans / 18.30 / SİYASAL SINEMA 1 / GERİ BIRAKILMIŞ BİR ÜLKEDE SİYASAL SINEMA DENEYİ: BREZİLYA VE «CINEMA NOVO» / Altan Yalçın, Jak Şalom.
9 Salı	/ 14.00 ve 19.00 / TEN VE ŞEYTAN / FLESH AND THE DEVIL / Clarence Brown / Greta Garbo / A.B.D. 1927
9 Salı	/ 16.30 ve 21.30 / LÂNETLİ AĞAÇ / UNHOLY TREE / Tod Browning / Lon Chaney / ABD. 1925
10 Çarşamba	/ 14.00 ve 19.00 / YÜKSEK GÖK / SKY HIGH / Lynn Reynolds / Tom Mix / ABD 1922
10 Çarşamba	/ 16.30 ve 21.30 / MAHŞERİN DÖRT ATLISI / Rex Ingram / Rudolf Valentino
11 Perşembe	/ 14.00 ve 19.00 / BİR DELİ VARDI / Frank Powell / Theda Bara
11 Perşembe	/ 16.30 ve 21.30 / TEN VE ŞEYTAN / Clarence Brown / Greta Garbo
12 Cuma	/ 14.00 ve 16.30 / LÂNETLİ AĞAÇ / Tod Browning / Lon Chaney
12 Cuma	/ 16.30 ve 21.30 / YÜKSEK GÖK / Lynn Reynolds / Tom Mix
13 Cumartesi	/ DOUCE / Claude Autant-Lara / Fransa 1943
14 Pazar	/ 14.00 ve 19.00 / UYUYAN PARIS / PARIS QUI DORT / René Clair / Fransa 1924
14 Pazar	/ 16.30 ve 21.30 / KÖR KOCALAR / BLIND HUSBANDS / Erich von Stroheim / ABD 1919
16 Salı	/ ANNA MAGDALENA BACH'IN GÜNLÜĞÜ / CHRONIK DER ANNA MAGDALENA BACH / Jean - Marie Straub / Almanya 1968
17 Çarşamba	/ 14.00 ve 19.00 / ŞAFAK / SUNRISE / F. W. Murnau / ABD 1926
17 Çarşamba	/ 16.30 ve 21.30 / UYUYAN PARIS / René Clair / Fransa 1924
18 Perşembe	/ 14.00 ve 19.00 / KÖR KOCALAR / Erich von Stroheim / ABD 1919
18 Perşembe	/ 16.30 ve 21.30 / ŞAFAK / F. W. Murnau / ABD 1926
19 Cuma	/ KUZEYLI NANOOK / NANOOK OF THE NORTH / Robert Flaherty / ABD 1922
20 Cumartesi	/ 14.00 ve 19.00 / GENERAL / THE GENERAL / Buster Keaton / ABD 1927 ve BÜYÜK İŞ / BIG BUSINESS / J. W. Horne / S. Laurel - O. Hardy / ABD 1929
20 Cumartesi	/ 16.30 ve 21.30 / MICKEY / F. Richard Jones / Mack Sennett yapımı / ABD 1916-18

21 Pazar	/ 14.00 ve 19.00 / MICKEY / F. Richard Jones / Mack Sennett yapımı / ABD 1916-18
21 Pazar	/ 16.30 ve 21.30 / GENERAL / THE GENERAL / Buster Keaton / ABD 1927 ve BÜYÜK İŞ / BIG BUSINESS / J. Wesley Horne / S. Laurel- O. Hardy / ABD 1929
22 Pazartesi	/ Konferans / 18.30 / SIYASAL SINEMA 2 / SOVYETLER BİRLİĞİNDE SIYASAL SINEMANIN DOĞUŞU / F. Aksın, O. Kutlar
23 Salı	/ ASKER KAÇAĞI / THE DESERTER / Scott Sidney / Thomas H. Ince yapımı / ABD 1916 ve BRONCO BILLY'NİN YAKALANIŞI / BRONCO BILLY'S CAPTURE / Gilbert Anderson / ABD 1917 ve ATEŞ EDEN DELİ / SHOOTIN' MAD / Jesse J. Robbins / ABD 1918
24 Çarşamba	/ 14.00 ve 16.30 / HIROŞİMA ÇOCUKLARI / GENBAKU NO KO / Kaneto Şindo / Japonya 1953
24 Çarşamba	/ 19.00 ve 21.30 / HIROŞİMA SEVGİLİM / HIROSHIMA MON AMOUR / Alain Resnais / Fransa 1959
25 Perşembe	/ HIROŞİMA ÇOCUKLARI / Kaneto Şindo / Japonya 1953
26 Cuma	/ 14.00 ve 16.30 / HIROŞİMA SEVGİLİM / Alain Resnais
26 Cuma	/ 19.00 ve 21.30 / HIROŞİMA ÇOCUKLARI / Kaneto Şindo
27 Cumartesi	/ 14.00 ve 16.30 / ANA / MAT / Vsevolod Pudovkin / SSCB 1926
27 Cumartesi	/ 19.00 ve 21.30 / BİR ANANIN BAĞLILIĞI / Mark Donskoy / SSCB 1956
28 Pazar	/ 14.00 ve 19.00 / MADAME DUBARRY / Ernst Lubitsch / Almanya 1919
28 Pazar	/ 16.30 ve 21.30 / BEBEK / DIE PUPPE / Ernst Lubitsch / Almanya 1919

MART 1971

2 Salı	/ BİR ANANIN BAĞLILIĞI / Mark Donskoy / SSCB 1956
3 Çarşamba	/ 14.00 ve 16.30 / BİR ANANIN BAĞLILIĞI / Mark Donskoy / SSCB 1956
4 Perşembe	/ YOLCU / PASAZERKA / Andrzej Munk / Polonya 1964
5 Cuma	/ YOLCU / PASAZERKA / Andrzej Munk / Polonya 1964

Bu programın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen :

Arhiva Nationala de Filme (Bükreş), Sungu Çapan, Gültekin Çizgen, Ankara ve İstanbul Fransız Kültür Merkezleri, Museum of Modern Art (New York), Polonya Başkonsolosluğu, Romanya Başkonsolosluğu, SSCB Başkonsolosluğu, Sovexportfilm, Türk-Alman Kültür Merkezi'ne

teşekkür ederiz.

Not : Programda yer alan sessiz filmler müziklendirilmiştir. Filmlerin büyük kısmının müziği o zamanın partityonlarına uygun bir şekilde çalınmıştır.

* Kanada Sinematek'i'nin yaptığı anket sonuçlarına göre.

Programda yer alan filimlerin teknik fişlerinin yer aldığı «FILİM 71» dergisinin ŞUBAT 1971 sayısını Sinematek üyelerinin Sıraselviler No: 65'teki yeni merkezimizin üyelik işleri bürosundan ÜCRETSİZ olarak almaları rica olunur.

Sinematek'e üye olmak için :

- İki vesikalık fotoğraf vererek üyelik dilekçesini doldurmak,
- Yıllık ödentili ödemek (bu ödentili öğrenciler, öğretmenler ve kol işçileri için 25.00 TL., öğrenci olmayanlar için 120 TL., üye eşleri için 60 TL. dir.) yeterlidir.

Sinematek Üyeleri :

- Ticari sinemalarda görülmesine imkân olmayan filimleri görebilirler.
- Kütaplıktan yararlanırlar.
- Açık oturumlara, konferanslara, tartışmalara katılırlar.
- Filimler veya Sinemayla ilgili belgeler üzerinde araştırma yapmak isterlerse Sinematek'in kendilerine sağladığı imkânlardan yararlanırlar.
- Sinema sanatı ile ilgili bütün soruları cevaplandıran bir kurumun imkânlarına kavuşurlar.

Sinematek Gösterileri :

- Pazartesi dışında her gün 14.00 - 16.30 - 19.00 ve 21.30 da yapılır.

Sinematek'in Adresi :

Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65 Taksim, İstanbul
Tel. : 49 87 43. Üyelik işlemleri : 11.00 - 21.30 arasında yapılır.

Filim⁷¹

